Mededelingenkrant

Historische Vereniging Zwijndrecht

18e jaargang • nummer 4 (69) • augustus 2021

Van de voorzitter

Beste leden,

Op 1 september mochten we weer voor het eerst de Vergulde Swaen openen voor publiek sinds het begin van de coronacrisis. Weliswaar tegen zware voorwaarden, maar toch een lichtpuntje in de duisternis voor onze vereniging. Over het algemeen hield en houdt gelukkig iedereen zich, op een paar incidenten na, aan de regels. Wij danken jullie dan ook voor het getoonde geduld en begrip. Ook wil ik iedereen die zich heeft aangemeld als vrijwilliger, naar aanleiding van onze oproep in de vorige mededelingenkrant, hartelijk bedanken. Uiteraard blijven wij op zoek naar nieuwe vrijwilligers. Dus meld u vooral aan! Wij kunnen ieders hulp goed gebruiken.

In de afgelopen maanden is veel gebeurd. Kon ik jullie al een beetje op de hoogte brengen van de perikelen rond de *Canon van de Zwijndrechtse Waard*, inmiddels is er al een gedrukt exemplaar verschenen van deze Canon met daarin (zoals door de Historische genootschappen en ons verwachte) vele fouten. Weet dat wij onderling nog steeds in gesprek zijn en met de provincie Zuid-Holland. Het heeft ons wel doen besluiten om zelf een Canon van de Zwijndrechtse Waard te schrijven die wel historisch onderbouwd is en een rode draad vertoont zoals bij een goede Canon hoort. In de afgelopen periode hebben we helaas ook afscheid moeten nemen van een aantal vrijwilligers. Een paar wegens gezondheidsredenen en nog een andere wegens verhuizing. Onze dank voor jullie inzet afgelopen jaren! Helaas zijn er ook twee vrijwilligers die ons ontvallen zijn. Allereerst Wies Bergijk, zij heeft de strijd tegen haar ziekte helaas verloren en we wensen Chris en de familie dan ook alle sterkte met het verwerken van hun verlies. Verder bereikte ons vlak voor het verschijnen van de nieuwsbrief het bericht dat ook Truus van Veelen is overleden. Ook hier ons medeleven en sterkte voor Wim en de familie. Ook het bericht van het overlijden van de heer Van Rietschoten kwam onverwacht. Je ziet verderop een In Memoriam van onze oud-voorzitter.

Tot slot, nog een dringend verzoek aan een ieder die lid is van onze mooie vereniging. Onlangs hebben wij te horen gekregen dat we vanaf januari niet langer gebruik kunnen maken van onze oude opslag. Dit levert grote problemen op, want we bezitten veel (oude) spullen die in deze loods staan. Wij zijn dan ook naarstig op zoek naar een nieuwe opslagplaats. Wie kan ons helpen in deze zoektocht?

Kees Klootwijk

Gezocht: informatie & beeldmateriaal

U ziet hier een prachtig schilderij van koningin Wilhelmina, dat hangt in het gemeentehuis. Er bestaan vermoedens dat dit schilderij geschonken is bij de opening van het nieuwe gemeentehuis in 1933. Ter gelegenheid van deze gebeurtenis is namelijk een publicatie verschenen waarin informatie wordt gegeven over de architectuur van het nieuwe bestuurscentrum, maar ook een verslag van de feestelijkheden die op die dag plaatsvonden, inclusief een lijst met genodigden. Daarnaast is er een lijst met schenkingen van personen, bedrijven en instituties uit Zwijndrecht. Daarbij kunt u denken aan glas-in-loodramen, houtsnedes, elektrische klokken en lampen én schilderijen en stillevens. Zo schenken Ds. Rolloos en zijn vrouw een Kroningsschilderij van H.M. de Koningin. Deze dominee hield die dag, ook namens de andere kerken in Zwijndrecht, een speech, waarin hij onze gemeente feliciteerde met het nieuwe gemeentehuis. We kunnen wel stellen dat het hier een gerespecteerd man betrof. Toch is dit niet voldoende bewijs om dit specifieke schilderij te kunnen koppelen aan Ds. Rolloos. Zijn nazaten zijn naarstig op zoek naar beeldmateriaal, met name foto's, of informatie over het bewuste moment van de schenking. Ook zoeken ze informatie over het schilderij. Wie schilderde het? Wie, o wie, kan ons hard bewijs leveren? Stuur dan een e-mail naar: **pr@swaen.org**

Verleden dat herleeft, is altijd toekomst...

Opening expositie *100 jaar Het Geklank*

Vrijdag 17 september was het dan eindelijk zover. Anderhalf jaar later dan gepland, maar daarmee niet minder enthousiast onthaald, vond de opening plaats van de expositie *100 jaar Het Geklank des Konings* in de Vergulde Swaen. De harmonievereniging vormt al ruim een eeuw een belangrijk onderdeel van de Zwijndrechtse gemeenschap en dit wordt prachtig samengevat in de tentoonstelling.

Voor deze gelegenheid was burgemeester Hein van der Loo uitgenodigd. Na de ontvangst door de voorzitter van de Historische Vereniging Zwijndrecht, Kees Klootwijk, en nog enkele woorden van de penningmeester van Het Geklank des Konings, nam de burgemeester uitgebreid het woord. In zijn toespraak haalde hij onder meer een aantal hoogtepunten aan van Het Geklank des Konings. Daarbij besteedde hij ook aandacht aan de situatie in de Tweede Wereldoorlog, toen Het Geklank gedwongen werd haar activiteiten te stoppen en ondergronds ging. Na de bevrijding waren de klanken van de harmonievereniging echter al snel weer op het Raadhuisplein te horen. Daarmee is de vereniging diepgeworteld in Zwijndrecht, en dat nu dus al meer dan een eeuw. Onder het toeziend oog van de genodigden, waaronder twee leden die al vijftig jaar deel uit maken van het Geklank des Konings, en één iemand die zelfs al zestig jaar lid is, opende burgemeester Van der Loo vervolgens de tentoonstelling. Aansluitend nam hij uitgebreid de tijd om o.a. de foto's, kostuums, oude krantenartikelen en instrumenten te bekijken. Hierbij werd hij rondgeleid door de samenstellers van de tentoonstelling. Na het bezoek aan de expositie werden in de gelagkamer van de Vergulde Swaen, onder het genot van een drankje en een hapje, nog vele herinneringen opgehaald. Zo was deze opening, ondanks het door de Covid slechts beperkte groepje genodigden, toch een succes te noemen.

Uiteraard bent ook u van harte welkom om deze mooi vormgegeven overzichtstentoonstelling te bezoeken. De expositie is nog te zien tot eind januari op de woensdagen en zaterdagen in de Vergulde Swaen op de Rotterdamseweg 53-55.

Foto's boven: Agnes de Kloe herstelt het vaandel (links).
Henny de Bakker en Tonnie van Dis maken de oude instrumenten gereed (rechts).
Foto's beneden: Burgemeester Hein van der Loo, belangstellenden en genodigden tijdens de opening van de tentoonstelling.

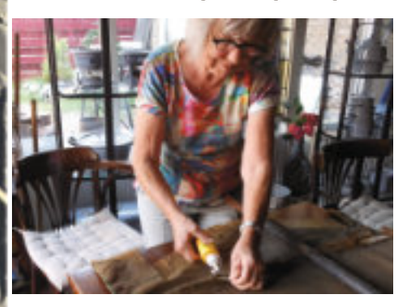

Lezingen Develstein

In de week van 29 november tot en met 3 december vinden er op en rond het eiland waar ooit het vermaarde kasteel Develstein stond allerlei activiteiten plaats. De Historische Vereniging sluit hier bij aan door die week een tweetal lezingen te verzorgen.

Dinsdag 30 november: ***De geschiedenis van kasteel Develstein***
door Kees van der Leer.
Kees van der Leer doet al ruim twintig jaar onderzoek naar het kasteel Develstein en schreef er diverse artikelen over. Ook kwam in 2006 het boek *Develstein, de geschiedenis van een kasteel* uit. Een lezing door een Develstein-expert.

Donderdag 2 december: ***De archeologie bij kasteel Develstein***
door Alexandre van den Berg
Alexandre van den Berg maakte jarenlang deel uit van onze werkgroep archeologie en heeft dan ook diverse keren mee geholpen bij archeologische onderzoeken. Ook op het eilandje van kasteel Develstein stond hij diverse keren in de modder op zoek naar interessante voorwerpen.

Aanvang: 20.00 uur / inloop vanaf 19.30. Reserveren is gewenst. Per HVZ-lidmaatschap 1x gratis toegang; partners en niet leden betalen **€ 2,50**.
Reserveren tijdens openingsuren van De Swaen aan de balie of telefonisch: **078-6125681** of e-mail: **klazien@odekerken.net** of tel: **078-6191673** (Klazien).

Bouwgeweld in Zwijndrecht

Zoals u weet, speelt de Historische Vereniging een belangrijke rol als het gaat om het behoud van monumenteel erfgoed in Zwijndrecht. Sterker nog, in onze statuten staat dit expliciet vermeld. Dit heeft in het verleden onder meer geleid tot statements naar de gemeente en de gemeenschap over onder meer boerderij 't Hoff, het terrein van klooster Eemstein en de bouwplannen rond de Watertoren. Om te laten zien dat er voldoende projecten zijn rond onze monumenten, beeldbepalende gebouwen en andere voor onze gemeente kenmerkende gebouwen en onze rol als *waakhond* volgt hieronder een overzicht.

Hierbij beginnen we bij de voormalige school de Toorts. Onder meer hebben wij hier in onze rubriek *Historisch Zwijndrecht* aandacht aan besteed. Hierop kwamen ook interessante reacties van lezers. Zo moeten we eigenlijk zeggen, dat het gebouw aan de vooravond van een derde leven staat. In de periode tussen 1995 en 2010 was het namelijk een bolwerk voor diverse instanties. Dat in het artikel stond dat het gebouw al in die periode *leegstond* en *verpauperde* moeten we bij deze dan ook rectificeren. De appartementen zijn inmiddels bijna allemaal opgeleverd. Het *mozaïek*, waar wij ons hard voor hebben gemaakt bij de gemeente Zwijndrecht, heeft hierbij in een nieuwe vorm een mooie plek op de gevel gekregen. Een mijlpaal!

De Toorts

Op de hoek van de Noteboomstraat en de Rotterdamseweg wordt op dit moment de voormalige meubelzaak van Beumer omgebouwd tot drie appartementen. Ook hier laat de opdrachtgever zien dat hij met respect om kan gaan met het verleden. Dit terwijl het gebouw geen gemeentelijk monument is. De voorgevel uit 1903 blijft namelijk bestaan en krijgt een nieuw jasje. Aan de binnenzijde wordt alles vernieuwd. Op die manier komt oud en nieuw op een prachtige manier samen. De complimenten zijn daarbij natuurlijk op zijn plaats.

Beumer
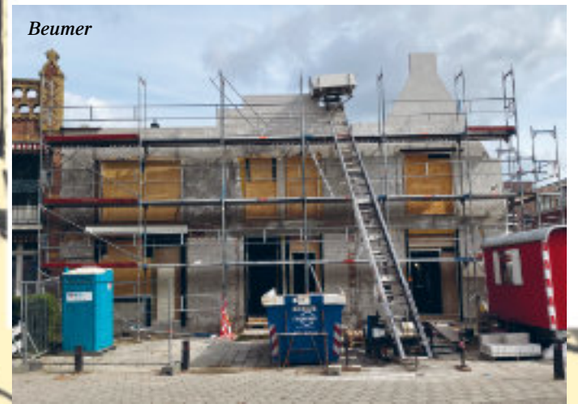

Dit is ook zeker het geval bij het hoofdkantoor van Schokbeton op de Lindtsedijk. Op dit moment wordt het gemeentelijke monument uit 1948 gerenoveerd. Hierbij brengt de ontwikkelaar in opdracht van de gemeente Zwijndrecht en in samenwerking met de Erfgoedcommissie het pand zoveel mogelijk terug naar de originele staat. Aan ons is gevraagd hen informatie, tekeningen en foto's te verschaffen om dit te kunnen realiseren. Wij hebben oud-Schokbetonwerknemer Bas Los gevraagd ons hierin te assisteren. Het gebouw staat inmiddels volledig in de steigers.

Schokbeton oude hoofdkantooroor

Tot slot, de gemeente laat ook zien dat ze niet overal het verleden evenveel respecteert. In de Sumatralaan worden op dit moment een aantal woningen gesloopt. Reden hiervoor is dat de woningen oud zijn en niet meer aan de huidige wooneisen voldoen. In deze tijd, waarin een woningtekort is, is het natuurlijk goed dat er nieuwe huizen op deze plek gebouwd gaan worden. Bijkomstig voordeel is dat de huizen die hiervoor terugkomen ook tot de sociale huursector zullen gaan behoren. Echter, het besluit om te slopen is wel heel snel gegaan. Geen moment heeft men erbij stilgestaan dat deze *Finse woningen* de eerste Naoorlogse bouwwerken zijn. Zij worden zo genoemd omdat zij, vanwege schaarste aan bouwmaterialen, gebouwd zijn met hout dat uit Finland afkomstig was. Waar andere gemeenten deze wederopbouwarchitectuur beschermen, heeft onze gemeente daar duidelijk niet voor gekozen. Een gemiste kans!

Sumatralaan

De terugblik van: Carla de Klerk-Van Huizen (1950).

'Ik herinner me ieder interview en draag alle personen warme gevoelens toe'

Carla 19 jaar, juf in Dubbeldam.

Op een steenworp afstand van het Zwijndrechtse gemeentehuis woont Carla de Klerk in een appartementencomplex genaamd *Het Raedthuys*. Zij kijkt vanaf de derde etage uit over het schoolplein van de Julianaschool en een groot stuk van het *oude* Zwijndrecht. Zij kent veel mensen in dit gedeelte van onze gemeente. Toch is dit niet altijd zo geweest. Sterker nog, juist die onbekendheid is voor haar de reden geweest om ooit lid te worden van de Historische Vereniging Zwijndrecht. Dit lidmaatschap leidde al snel tot een actievere rol als vrijwilliger. 10 jaar lang verzorgde zij de rubriek *De Terugblik* in de Mededelingenkrant. In dit laatste interview blikken wij met háár terug in die tijd.

In 2008 werd jij lid van de Historische Vereniging Zwijndrecht (HVZ). Wat was daarvan de reden?

Mijn man, Pieter de Klerk, en ik waren in die periode vanuit Aalsmeer in Zwijndrecht komen wonen. Hij was hier geboren en getogen en nog steeds woont hier familie. Pieters vader, Aart, had met zijn broer Piet een tuinderij op de plek waar nu winkelcentrum Walburg is. Zijn opa had gewoond in een mooi huis dat in de zeventiger jaren is afgebroken, omdat het op de kruising lag van de Koninginneweg en de Rotterdamseweg. Nu is daar een grasveldje. In de jaren daarna waren we nog regelmatig in Zwijndrecht op familiebezoek of bij verschillende reünies. Dat was altijd heel erg gezellig. De kinderen waren de deur uit en we wilden ons huis gaan opknappen of verhuizen. Na twee jaar zoeken kwamen we uiteindelijk, na een tip van Joke Groeneveld, Pieters zus, iets tegen op de Zwijndrechtse Bruïnelaan. Ja, terug naar Pieters *roots*, maar nu al? We deden het gewoon in 2008. Via diezelfde Joke en haar man Daan Groeneveld kwamen we erachter dat de HVZ vrijwilligers zocht. We zijn toen direct lid geworden.

Wat is er in die tussenliggende jaren allemaal gebeurd?

Ik kende Pieter sinds ik tiener was. We zaten samen op de kweekschool (de vroegere PABO) in Dordrecht. Pieter werd onderwijzer in Zwolle; ik in Dubbeldam... Wij trouwden en gingen in Zwolle wonen waar onze zoon Arnaud geboren werd. Daarna verhuisden we naar Niekerk- Oldekerk in Groningen waar Pieter schoolhoofd werd en onze tweede zoon Guido ter wereld kwam. Vervolgens werd het 8 jaar Duivendrecht en vanaf 1980 ging ik op zaterdag werken in een prachtige meubelzaak in Badhoevedorp. In 1986 verhuisden wij naar Aalsmeer: ik had inmiddels alle vakdiploma's voor de meubelbranche gehaald en veel ervaring opgedaan in diverse meubelzaken, o.a. Diemen, Leiderdorp, Amsterdam. Het was mijn lust en mijn leven. Daarom besloten wij in 1998 om een bestaande meubelzaak van 400 m² in Aalsmeer over te nemen. Pieter schreef een duidelijk ondernemersplan en zo konden we, gecombineerd met de erfenis van mijn vader, de ABN op onze hand krijgen. Onze oudste zoon Arnaud maakte het computerprogramma voor de orderverwerking en dat liep als een trein. Er stond een mooi strak logo op het briefpapier waar we trots op waren. Ik ging naar klanten in Aalsmeer en wijde omgeving om thuis advies te geven en daar kwamen mooie orders uit. Pieter deed de inkoop, administratie, orderverwerking en thuis probeerden we er niet over te praten..(!). Na tien jaar kwam onze jongste zoon ook bij ons in de zaak, na veel ervaring opgedaan te hebben. Hij had plannen om *Carla de Klerk Interieur* over te nemen. In 2010 nam Guido de zaak definitief over en ik kwam nu bij hem werken. De rollen waren omgedraaid! Uiteindelijk maakte dit het ook mogelijk om terug naar Zwijndrecht te verhuizen.

Reüniefoto Zwijndrecht. Tachtiger jaren. Pieter zittend links, Carla 2e rij 3e van rechts.

Stage Julianaschool Dubbeldam. Carla rechts 1968.

Jouw man heeft vervolgens ook enkele jaren een bestuursfunctie gehad in onze vereniging. Hoe zag die tijd eruit?

Pieter was in de zestiger jaren al bestuurslid van de Gereformeerde Jongelingen Vereniging (GJV) in Zwijndrecht geweest en had dus enige ervaring uit die tijd. Dat deed hij toen samen met Jan van Dalen. In 2008 was Piet van Rietschoten voorzitter van de HVZ. Die was al op leeftijd en zou de komende periode willen stoppen. Pieter wilde wel algemeen bestuurslid worden, maar geen voorzitter. Hij was de man van de ideeën zoals vroeger bij de GJV. Inmiddels woonde Jan van Dalen ook weer in Zwijndrecht. Pieter haalde hem over om voorzitter te worden en zo stuurde Jan zijn CV persoonlijk naar ons toe. Het plan lukte, Jan was enthousiast en zo was het koppel compleet om veranderingen in de HVZ door te voeren. Samen werkten zij aan een nieuwe structuur. Het was een mooie tijd, die helaas maar kort duurde omdat Pieter ziek werd. Alvleesklierkanker. Dit was in het jaar 2011. De ziekte duurde 5 jaar. Pieter overleed in juni 2016.

Pieter de Klerk, schoolhoofd in Duivendrecht met links zoon Guido en rechts zoon Arnaud. Allemaal op dezelfde basisschool.

Juist in die periode ben jij begonnen met de rubriek 'De Terugblik'. Waarom juist toen?

Ik wilde me niet fixeren op Pieters ziekte. Dit was een mooie afleiding. Ook Pieter haalde er energie uit dat ik dit deed.

Toch was er ook een andere reden om deze rubriek te beginnen. Welke was dat?

Ik zou hierdoor ook meer mensen leren kennen. Doordat ik vroeger met mijn ouders veel verhuisd was (Den Haag, Rotterdam, Zaandam, Arnhem, Dordrecht), heb ik nooit een echte thuisbasis gehad. Mijn vader werkte bij Van Gend en Loos, werkte zich omhoog en dan ging dat zo. Nu Zwijndrecht mijn nieuwe woonplaats werd, leek dit me een goede manier om onder de mensen te komen. Ik vond het echter wel spannend.

Tussen 2011 en 2021 heb je meer dan 30 mensen mogen interviewen. Een groot deel daarvan is zelfs al overleden. Hoe kwam je terecht bij deze mensen?

Dat is nou juist het mooie aan deze rubriek. Die leidde mij naar de mensen. Als ik een interview afnam, kwam ik altijd wel weer nieuwe namen tegen of kreeg ik tips over mensen met een bijzonder verhaal. Op die manier heb ik nooit veel moeite hoeven doen om mijn rubriek vol te krijgen. Sterker nog, door de jaren

Interieur Carla de Klerk Interieur Aalsmeer.

heen is mij door de HVZ steeds meer ruimte geboden. Begonnen we met een halve pagina zonder afbeeldingen, uiteindelijk was het een rubriek van 2 soms zelfs 3 pagina's compleet met afbeeldingen. Uiteraard heeft dat ook aan het succes bijgedragen.

Welke gesprekken staan je nog bij?

Eigenlijk heb ik bij alle gesprekken mijn eigen herinneringen. Soms gaat het dan om de locaties en andere keren om een sfeer of gevoel dat ik tijdens de gesprekken had, maar altijd herinner ik me de personen nog. Daarbij denk ik bijvoorbeeld aan het interview dat ik in 2012 had met pastoor Wilmering. Voor mij was dit heel bijzonder, want ik had mij altijd in gereformeerde kringen begeven. Bij katholieken kwam je niet, daar had je niets te zoeken. Om nu in dit bolwerk een interview af te nemen, voelde heel vreemd. Maar, het bleken ook gewoon mensen te zijn. Sterker nog, er bleek een fantastisch verhaal schuil te gaan achter de kerk, op de kruising van de Emmastraat en de Bruïnelaan. Zo ging er een houten noodkerkje aan dit gebouw vooraf. En vóór die tijd moesten de katholieken, voornamelijk Brabanders die bij Jurgens werkten, kerken in de Dordtse Bonifatiuskerk op de Wijnstraat. Iedere zondag moesten zij lopend naar Dordt, slechts onderbroken door de tocht met de veerpont over de Oude Maas. Sommige kerkgangers moesten ook nog nuchter zijn vanwege de eucharistieviering. Dat kun je je toch niet voorstellen! Ik heb het nog steeds met ze te doen. Het noodkerkje loste dit probleem in ieder geval op. Ook kan ik me het gesprek met politieagent Kentie nog goed herinneren. Hij begon zelf over de verdwijning van de zeventienjarige Betty Kunst op 19 oktober 1968. Hij zat destijds in het onderzoeksteam en blijkbaar hield het hem nog altijd bezig.

Vooral ook, omdat zij nog steeds niet gevonden was. Dit had in Zwijndrecht een enorme impact, want in die tijd was het 'ons-kent-ons'-gehalte nog behoorlijk hoog. Ik kon mij de krantenkoppen over deze vermissing nog goed herinneren en daarom maakte het gesprek ook zoveel indruk op me. Maar goed, ik gebruik nu deze verhalen als voorbeeld, maar ook de andere geïnterviewden draag ik warme gevoelens toe. Dan denk ik bijvoorbeeld ook aan het laatste gesprek met oud-melkboer Kees Baan. Op de Oude Stationsweg wandel ik soms met de hond als mijn auto naar de Fiatgarage moet op het industrieterrein erachter. Daar zag ik iemand bij zijn paarden staan en we raakten in gesprek. Al pratende bedacht ik dat het een interview zou kunnen worden. Toen ik in januari 2021 het interview ging afnemen, mocht ik zelfs, samen met mijn nieuwe vriend, achterop de huifkar. We hebben toen een heerlijk romantisch tochtje over Bakestein gemaakt, echter met veel hobbels in het gras!

En nu komt er na tien jaar een einde aan 'De Terugblik'. Hoe ziet jouw toekomst er verder uit?

Ergens vind ik het heel erg jammer. Geschiedenis moet verteld en geschreven worden en met deze interviews droeg ik daar zeker aan bij. Maar goed, mijn leven is inmiddels volledig veranderd. Ik heb een nieuwe vriend uit Hellevoetsluis, die ook weduwnaar is, en nu dus, naast mijn eigen zoons, ook twee extra zoons en nog veel meer extra kleinkinderen. De prioriteiten zijn verschoven. In de toekomst zullen er ook keuzes gemaakt moeten worden. Bijvoorbeeld: in Zwijndrecht blijven of verhuizen? Bovendien had ik steeds meer moeite met de techniek. Het uittypen van de artikelen ging me prima af, maar het terugvinden er van op mijn computer was een heel ander verhaal. Dit gaf mij steeds veel stress.

Wie had jij nog wel willen interviewen?

Moeilijke vraag! Als het kon, had ik burgemeester de Bruïne willen interviewen. Hij was burgemeester van Zwijndrecht van 1877 tot 1917. Hij heeft zoveel nieuwe dingen in gang gezet!

Carla ontvangt thuis bloemen van Maurice als dank voor haar tienjarige inzet als schrijver van de rubriek ***De Terugblik****.*

Zoals bijvoorbeeld Van den Bergh en Jurgens, een nieuw station en de Veiling. Er mogen niet meer woorden in dit interview gebruikt worden maar anders kwam er nog een hele lijst achteraan. Ik had met hem graag een rondje Zwijndrecht gedaan om zijn gezicht te zien!

Toch blijf je wel behouden voor de vereniging?

Dat klopt! Ik ga met Klazien meelopen en wat van haar taken overnemen. Het gaat dan voorlopig om de Wintervoorleesavonden en de Lezingen. Dit kunnen we eigenlijk de *historische bijeenkomsten* noemen. En dat is ook waar de Historische Vereniging uiteindelijk om draait. Het behouden en vertellen van de geschiedenis van onze mooie gemeente.

Genealogie: ingewikkelde familierelaties

De Historische Vereniging Zwijndrecht heeft ook een genealogieafdeling. Zij houdt zich uitsluitend bezig met het uitpluizen van familiestambomen. Soms komen daar heel interessante ontdekkingen uit. In een eerdere editie hadden we het al over Cornelis Los, die achtereenvolgens drie zussen trouwde. Ook deze keer weer aandacht voor een bijzondere familie.

Ons verhaal begin in 1781 met geboorte van Cornelis van Epenhuisen, zoon van Pieter van Epenhuisen en Margarita Koolhaalder. Deze familie is natuurlijk vooral bekend vanwege hun relatie met de zoutketen. Aan het eind van de achttiende eeuw waren zij al meer dan eeuw in deze industrie actief. Van pannenboeter (de mannen die zoutpannen schoon moesten maken) tot directeur – familieleden hebben al deze functies wel bekleed. En ook Cornelis was gedurende zijn leven opziener, directeur en koopman. Zijn thuisbasis was gedurende zijn leven zowel Zwijndrecht als Hendrik-Ido-Ambacht (de oostelijke keten behoorden in die tijd tot HIA). Op 19-jarige leeftijd trouwde hij met Maria van Limmen, een Dubbeldamse. Samen kregen zij vijf kinderen. Daarna verdween Maria van het toneel. Wat er precies gebeurde, weten we niet. Wellicht stierf zij kort na de geboorte van het laatste kind. Zeven maanden na die gebeurtenis, op 22 oktober 1808, trouwde Cornelis namelijk voor de tweede keer. Nu was de twintigjarige Pietertje Stijnis de gelukkige. Met haar kreeg hij drie kinderen, twee meiden en een jongen (stierf binnen een jaar), alvorens Pietertje in december 1813 kwam te overlijden. Maar niet getreurd, binnen tien maanden had Cornelis opnieuw geluk in de liefde gevonden. Op 15 oktober 1814 stapte hij in de huwelijksboot met Pietertje van Olm. Uit dit huwelijk werden nog eens zes kinderen geboren, waarvan zelfs een drieling! Helaas stierven zij alle drie binnen een jaar – één werd zelfs doodgeboren. Ook Pietertje was geen lang leven beschoren. In 1829 stierf zij op 35-jarige leeftijd. Een jaar later begon Cornelis van Epenhuisen aan zijn vierde huwelijk. Op woensdag 6 oktober trouwde hij Elisabeth Johanna Singels. Zij was op dat moment 21 jaar oud tegenover zijn leeftijd van 48 jaar. Uit dit huwelijk kwamen nog eens twee kinderen voort, waarvan er opnieuw één binnen een jaar stierf. Tot aan zijn sterven in 1871 bleef Cornelis met Elisabeth getrouwd. Hoewel hij dus meerdere keren trouwde, hij bij zijn vier vrouwen 16 zestien kinderen kreeg, waarvan er veel kinderen stierven op zeer jonge leeftijd, is het verhaal tot nu toe niet uniek. Deze ontwikkelingen zien we veel vaker in de genealogie. Het verhaal krijgt echter een bijzonder staartje, want tijdens zijn eerste huwelijk had Cornelis van Epenhuisen een affaire met de zes jaar oudere Geertje Staak. Ook zij kregen samen een kind: Cornelia van Epenhuisen. Hoewel, zij stond ook bekend als Cornelia Staak. Het feit dat zij niet altijd haar vaders achternaam gebruikte, doet vermoeden dat de band tussen beiden niet altijd even goed moet zijn geweest. Daartegenover staat weer dat het zeer bijzonder is dat hij haar als kind al bij geboorte erkende! Wat het daarnaast uniek maakt is dat door de steeds grotere leeftijdsverschillen tussen echtgenoot en echtgenotes de familieverhoudingen toch ook steeds ingewikkelder werden. Zo trouwde een dochter van Cornelis uit zijn tweede huwelijk, Lissia van Epenhuisen, met Cornelis Johannes Singels. Dit was weer een jongere broer van de vierde vrouw van Cornelis. Daarmee werd zijn dochter ook ineens zijn schoonzus en zijn zwager dus ook zijn schoonzoon. Dat zullen bijzondere verjaardagsfeestjes geweest zijn.

Heeft u vragen voor onze genealogie-afdeling, mailt u dan naar **genealogie@swaen.org**

Erfgoedinspecteur van Start

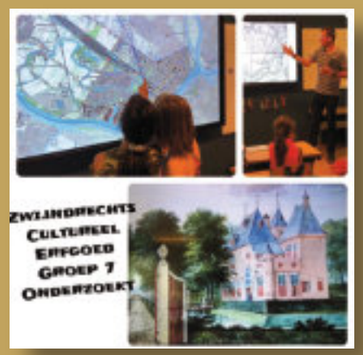

Net voor de zomervakantie is het educatieprogramma *de Erfgoedinspecteur* van start gegaan. Dit programma is ontwikkeld door lokaal historicus en bestuurslid van de Historische Vereniging Maurice de Jongh. Hierbij werkte hij samen met onder meer de Historische Vereniging Zwijndrecht, de Gemeente Zwijndrecht en Het Kunstgebouw in het kader van *Cultuureducatie met Kwaliteit* (CMK). Dit is een regeling van de Rijksoverheid, die als doel heeft om cultuureducatie te verankeren in het lager onderwijs en daarbij te zoeken naar samenwerking tussen lokale instellingen.

In drie lessen maken de leerlingen kennis met de geschiedenis van Zwijndrecht. In de introductieles kunnen zij kiezen voor een les op locatie, bijvoorbeeld bij de Pietermankerk, Lindtse kerk of de Oude Kerk, waar zij een puzzeltocht doen. Een tweede optie is een les in de klas met een leskist met allerlei voorwerpen, die speciaal door de Historische Vereniging hiervoor is samengesteld. Hierbij moet u denken aan oude koffiemolens, videobanden, strijkijzers, maar ook aan echte zestiende-eeuwse musketkogels of achttiende-eeuwse munten. In een tweede les komt Maurice de Jongh in de klas om door middel van kaartmateriaal meer over de geschiedenis van Zwijndrecht te vertellen. De laatste les is een afsluitende verwerkingsopdracht waar leerlingen heden en verleden met elkaar koppelen in een kunstwerk.

Inmiddels hebben de leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 van De Kim, De Impuls en De Bron de driedelige lessenserie uitgevoerd. Zowel de leerlingen als de leerkrachten hebben erg enthousiast gereageerd op het programma. In het nieuwe schooljaar, dat inmiddels al aan de gang is, zullen nog eens vijf scholen kennismaken met het lokale erfgoed, maar ook met de Historische Vereniging Zwijndrecht. Immers, zij zijn de leden van de toekomst.

Boekenplank

Heeft u thuis nog ***oude boeken*** over ***Zwijndrecht*** in uw kast of op een stoffige zolder liggen? Misschien heeft u wel ***boeken dubbel?*** Wilt u graag van deze boeken af? Dan is het mogelijk om deze in te leveren aan de balie van De Vergulde Swaen. Vanaf februari willen wij namelijk een boekenplank beginnen, waar mensen oude boeken over Zwijndrecht voor ***een prikkie*** kunnen kopen. Op die manier beginnen deze geschriften aan een mooi nieuw leven.
Dus: ***lever ze in***!

In Memoriam

Piet van Rietschoten

17 augustus 1938 – 3 juli 2021

"Met U storm ik af op een legerbende,
met mijn God beklim ik de hoogste muur."

Piet werd op 1 januari 1985 lid van de Historische Vereniging Zwijndrecht. In de beginjaren van zijn lidmaatschap was hij niet actief binnen de vereniging Zijn werkzaamheden bij de Rabobank, waar hij directeur was van de vestiging Zwijndrecht, vroegen zijn aandacht. Na zijn pensionering krijgt hij meer tijd en ook interesse in activiteiten van de vereniging. Als de toenmalige voorzitter, Jan Muijselaar, in 1997 besluit om zijn functie als voorzitter neer te leggen, treedt Piet in diens voetsporen. De vereniging heeft dan nog geen eigen onderkomen. Er wordt gebruik gemaakt van de accommodatie van de fotoclub aan de Rotterdamseweg. Het toenmalige bestuur gaat op zoek naar een eigen onderkomen. Deze mogelijkheid doet zich voor wanneer de voorloper van het huidige Woonkracht 10 eigenaar wordt van de panden Rotterdamseweg 53-55. In enkele vooroverleggen voert Piet gesprekken om te komen tot de huur van de panden. Dit betekent dat er een drukke periode aanbreekt voor het bestuur. Zodra de huur een feit is, wordt er ook besloten een aparte stichting op te richten voor het beheer van het pand. Piet wordt voorzitter van *Stichting de Vergulde Swaen*. Het wordt tevens de naam van het pand. Ook blijft hij voorzitter van de vereniging. Deze dubbelfunctie vervult Piet met plezier. Hij is nauw betrokken bij de vrijwilligers en alle activiteiten van de vereniging. Toch is deze dubbelfunctie moeilijk, *ik heb twee petten op*, verzucht hij soms. Enerzijds het belang van de vereniging en anderzijds het belang van de stichting. In de zomer van 2010 deelt hij het bestuur van de stichting mede dat hij zijn functie neerlegt. Ook de functie van voorzitter van de vereniging legt hij neer. Op 30 september 2010 maakt hij het officieel bekend. Tijdens zijn bekendmaking zegt hij dat jongere mensen nu maar het stokje moeten overnemen. Vooral voor de leden en de vrijwilligers, die hem al die jaren hebben meegemaakt, kwam het bericht onverwacht. Hij was de persoon waar men altijd een luisterend oor vond en hij stond altijd klaar om te helpen. Op de Nieuwjaarsbijeenkomst overhandigt de voorzitter van de stichting, Margo Pijl, hem het *Zwaantje*. Dit is een speldje voor die personen die zich met hun inzet dienstbaar hebben gemaakt voor de stichting. Tijdens de Algemene Ledenvergadering van de Historische Vereniging wordt Piet geëerd door hem lid van verdienste te maken. Geleidelijk aan wordt zijn bezoek aan De Swaen minder. Zijn gezondheid gaat achteruit en hij wordt opgenomen in verpleeghuis Swinhove, alwaar hij op 3 juli 2021 overlijdt. In hem verliest de vereniging en de stichting een persoon onder wiens bezielende leiding de vereniging een grote groei doormaakte. Het aantal leden nam toe en de vereniging kreeg eindelijk een eigen onderkomen. Hoewel Piet niet vaak op de voorgrond trad, was hij wel aanwezig. Soms met een luisterend oor, soms met een advies. Hij was een van de leden van onze vereniging die het langst lid was en tevens de langst zittende voorzitter.
Hij zal gemist worden, rust zacht Piet.

Namens het bestuur van de vereniging,
Kees Popijus.

Margo Pijl speldt Piet het Zwaantje op.

Ons bereikte het verdrietige bericht dat op 11 oktober is overleden

Truus van Veelen-Los (1944-2021)

Truus heeft zich, samen met haar man Wim, altijd trouw ingezet voor De Swaen.
Haar grootste verdienste is vooral het toegankelijk maken van de aan de HVZ nagelaten fotocollectie van mevrouw Adrie van Dam-de Klerk. Dit betreft zo'n twintig albums met wel drieduizend foto's, die zich in onze bibliotheek bevinden en ter inzage beschikbaar zijn.
Wij wensen Wim, zijn kinderen en kleinkinderen heel veel sterkte met dit grote verlies.

Namens het HVZ Bestuur,
Klazien Odekerken.

Colofon
De Vergulde Swaen Mededelingenkrant is een uitgave van, voor en door leden van de Historische Vereniging en vrijwilligers die zich inzetten voor de Oudheidkamer. Verschijnt (minstens) 3x per jaar. Overname van tekst en beeld is alleen toegestaan met bronvermelding. Aan de publicaties in deze krant kunnen geen rechten worden ontleend.

ISSN: 1571 – 9766. Oplage: 750 exemplaren. Kopij inleveren voor volgende uitgave: uiterlijk 1 februari 2022.

Redactieadres (en secretariaat): Rotterdamseweg 55, 3332 AC Zwijndrecht of via e-mail: **pr@swaen.org.** De Vergulde Swaen is geopend elke woensdag en zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur. Informatie via e-mail: **info@swaen.org** of telefoon 078 - 612 56 81.
Reserveringen uitsluitend telefonisch (tijdens openingsuren).